

Akademio de Esperanto

La prezidanto, Christer Kiselman

2015-12-13

Al ĉiuj membroj kaj korespondantoj
de Akademio de Esperanto kaj
al ĉiuj aliaj legontoj

Komentoj al kelkaj mesaĝoj ricevitaj

Enhavo

1. Enkonduko
 2. Cirkuleroj kaj Oficialaj Informoj
 3. Celoj kaj taskoj
 4. Farindaĵoj kaj irindaj vojoj
 5. La retejo de la akademio
 6. Indikoj de datoj
 7. Internaciecoj
 8. Petoj pri subvencioj
 9. Nomado de personoj
 10. La signetoj internaj kaj la apostrofo
 11. Propono pri nova statuto
 12. La reta komuniksystemo
 13. Du avertoj
 14. Konkludo
- Referencoj

Karaj membroj kaj korespondantoj; karaj aliaj legontoj

1. Enkonduko

Dum la lasta tempo mi ricevis multajn perelektronajn leterojn senditajn de abonantoj al la ĝenerala listo de Akademio de Esperanto, kies adreso estas ade-ghenerala-listo@googlegroups.com. Mi dankas al ĉiuj sendintoj!

Abonanto povas esti aŭ membro aŭ korespondanto de la akademio. Sed mi ne scias kiom da abonantoj regule legas la mesaĝojn.

Mi volas nun iom komenti la enhavon de kelkaj el tiu sendaĵoj — fakte nur de eta frakcio el ili. Mi ne mencios la nomojn de la sendintoj.

Adreso:
Tuvångsvägen 38, SE-756 45 Uppsala
kiselman@it.uu.se, christer@kiselman.eu
www.cb.uu.se/~kiselman

Telefono hejmen: +46 18 300708
Telefono universitaten: +46 18 4713464
Poŝtelefono: +46 708 870708

2015komentoj2

Mi kolektas la komentojn en la nuna letero, kiu fariĝos iom longa, sed mi imagas ke estos malpli ĝene legi unu leteron ol legi por ĉiu temo unu mesaĝon.

Nerespondo al mesaĝo ne signifas akcepton, nek malakcepton. Jure tio estas tute klara. Sed tamen ekzistas risko ke iuj pensus ke silento signalas konsenton — ŝajnas ekzisti ia folkloro pensado en tiu direkto. Pro tio mi sentas bezonon iel reagi al la enhavo de kelkaj mesaĝoj ricevataj.

2. Cirkuleroj kaj Oficialaj Informoj

Tradicie Akademio de Esperanto eldonas Cirkulerojn kaj Oficialajn Informojn. La unuaj celas la membrojn; la duaj ĉiujn ajn. Sed kun la apero de la reto la diferenco malgrandiĝis, kaj multaj dokumentoj estos legeblaj de personoj kiuj povas aliri la reton.

3. Celoj kaj taskoj

Inter la taskoj de Akademio de Esperanto estas menciinda jeno: “La Akademio defendas Esperanton kontraŭ konkurencaj sistemoj de lingvo internacia” (Akademio de Esperanto 2009: Statuto, Artikolo 2. Taskoj). Sed nuntempe tia defendo ne estas aktuala: ni ne bezonas batali kontraŭ volapuko aŭ ido.

Iuj luktas kontraŭ la angla, sed ĝi laŭ mia kompreno ne estas unu el la “sistemoj de lingvo internacia” sed *de facto* ia *lingua franca*, precipe en scienco, tekniko, matematiko, turismo, populara kulturo k.t.p.

Ankaŭ aliaj taskoj nun havas malsaman karakteron kompare al la komencaj jaroj, pro tio ke esperanto estas vivanta kultura lingvo, kies evoluon gvidas ne iu akademio sed la parolantaro.

Pro tio mi opinias ke estas grave indiki novajn eblajn aktivecojn. Prezidanto ne rajtas ordoni, sed mi povas faciligi kunlaboron kaj montri al irindaj vojoj. Mi menciuj kelkajn!

4. Farindaĵoj kaj irindaj vojoj

Mi volas indiki al la membroj ke ekzistas multaj farindaĵoj kaj eblaj estontaj projektoj. Mi faris tion plurfoje dum la pasintaj du jaroj. En Cirkulero 270 (Akademio de Esperanto 2015a), kies titolo estas *Agado de Akademio de Esperanto en Bonaero kaj Lillo — kaj aliloke*, aperas kelkaj tiaj indikoj (vidu subsekciojn 4.2–4.9 kaj 4.11 malsupre).

4.1. Scienca priskribo de esperanto

Wim Jansen plurfoje substrekis la dezirindon havi sciencan priskribon de la lingvo esperanto, kiu laŭ li ankoraŭ mankas. Vidu ekzemple Jansen (2015), kie li alvokas Akademion de Esperanto ke ni ekokupu nin pri la verkado de referencgramatiko.

En mia memprezento (2013a:10) mi menciis tiun dezirindon kaj indikis ke la strukturo uzata en la sveda gramatiko (Teleman k.a. 1999) povus esti imitinda. La gravo de tia projekto certe daŭras. Sed ne estas facile vidi kiel ni povas baldaŭ realigi ĝin. La anstataŭaĵo estas la libroprojekto *Aliroj al esperanto*, menciita en Cirkulero 270, subsekcio 22 (Akademio de Esperanto 2015a).

4.2. Volapuko: Cirkulero 270, sekcio 9

Ekzistas pluraj publikigaĝoj pri ebla influo de volapuko al esperanto – vidu mian artikolon (2011:106–109) kaj la referencojn tie. Sed ne ĉio estas plene esplorita.

4.3. Nomoj de kemiaj elementoj: Cirkulero 270, subsekcio 13.3

Mi alvokis en Bonaero al neformala renkontiĝo kun José Antonio Vergara, prezidanto de ISAE kaj estrarano de UEA, kaj Orlando E. Raola, profesia kemiisto, kiu povus helpi al AdE pri kemiaj nomoj. Estas ja ege dezirinde havi la nomojn de la kemiaj elementoj – kaj multajn aliajn nomojn – en formo kiel eble plej akceptebla. La tri partoprenantoj de tiu ĉi kunsido ĉiuj esprimis fortan strebon al kunlaboro kaj interkonsento.

4.4. Vikipedio: Cirkulero 270, subsekcio 13.5

Dietrich Michael Weidmann menciis en Bonaero ke tre malofte akademianoj partoprenas en la verkado de artikoloj en Vikipedio. Estas evidente dezirinde havi akademiianojn en tiu rolo.

4.5. Historio kaj nuntempa debato: Cirkulero 270, subsekcio 13.6

Dum la Esperantologia konferenco en Bonaero, organizita de Esther Schor kaj José Antonio Vergara, Esther prezentis studon sub la titolo “Zamenhof kaj la liberala komunikada debato”. Temas pri la historia fono de esperanto, kaj ankaŭ pri esperanto enkadre de nuntempaj debatoj en la kampoj de politiko kaj filozofio. Evidente membroj povos, kune kun nia korespondanto Esther, fari multajn studojn pri la historia fono de esperanto kaj la nuntempaj debatoj; ĉi-rilate menciindas ankaŭ la kompetenton de nia korespondanto Sara (subsekcio 4.14).

Mi mem nun studas jidon en Universitato de Lund por pli bone kompreni la riĉan kulturon en kiu naskiĝis esperanto. Mi akiris 15 ECTS-poentojn en baza jido-kurso ĉe Universitato de Lund.

Mi komencis studi la ruslingvan jido-gramatikon de Zamenhof, verkitan proksimume en 1880 kaj plene publikigita nur en 1982. Komparo inter lia reformo de jido kaj Lingvo universala montras similajn trajtojn kaj strebojn.

4.6. Pri-esperanta lingvoscienco: Cirkulero 270, subsekcio 13.6

Marcos Cramer parolis dum la Esperantologia konferenco en Bonaero pri la temo “Ĉu tamen eblas pri-Esperanta lingvoscienco?”. Evidente ĉi tie multo estas farinda kaj farenda.

4.7. Terminologio: Cirkulero 270, subsekcio 13.7

Cele al ebla estonta kunlaboro inter AdE, ISAE kaj UEA pri terminologio mi alvokis en Bonaero al renkontiĝo kun José Antonio Vergara kaj Mélanie Maradan, komisiito de UEA ĉe ISO/TC37 kaj Infoterm; estrarano en Infoterm dum la periodo 2013–2016.

Kiel mi indikas en mia artikolo (2015:87) la problemoj en terminologio estas tro multnombraj por traktado fare de la akademio. Sed tio ne signifas ke akademianoj aŭ korespondantoj ne povas fari utilajn studojn kaj starigi helpajn rekomendojn pri terminologiaj principoj. Ni havas ĉi tie grandan kaj gravan kampon antaŭ ni.

4.8. Volapuko denove: Cirkulero 270, sekcio 16

Jean-Claude Caraco estis elstara interlingvisto kaj esperantologo kaj konis multajn lingvojn, i.a. volapukon kaj la bretonan. Mi vizitis lin en lia hejmo en Feyzin 2014-12-20. Li bedaŭrinde forpasis. Mi havas bonan rilaton kun la *Cifal Volapŭka*, Hermann Philipps, kaj li certe povos, kunlabore kun iuj membroj, fari interlingvistikajn studojn — vidu subsekcion 4.2 kaj punkton (A) en subsekcio 4.11.

4.9. Kultura Centro Esperantista en La Chaux-de-Fonds: Cirkulero 270, sekcio 18

Indas esplori la eblojn kunlabori kun la Kultura Centro Esperantista. Mi vizitis la centron en 2009 kaj 2015.

4.10. CDELI en La Chaux-de-Fonds

Centro de Dokumentado kaj Esploro pri la Lingvo Internacia (CDELI) estas parto de la Biblioteko de la urbo La Chaux-de-Fonds. Mi vizitis ĝin en 2015. Ĝi havas riĉegan kolekton de ĉiaj dokumentoj, ne nur pri esperanto sed ankaŭ pri aliaj lingvoj. Ĝi estas trezorejo, tre valora kaj vizitinda por pluraj specoj de esplorado.

4.11. La privata kunsido de membroj kaj korespondantoj en Lillo: Cirkulero 270, subsekcio 19.4

Mi memorigu pri la punktoj starigitaj de nia vicprezidanto Probal Dasgupta kaj enmetitaj en la tagordon de la privata kunsido en Lillo:

- (A). *Science*. Se labori science, tiam ni ne povas limigi nin al esperanto; necesas pli vasta perspektivo, inkludanta ĉiujn planlingvojn kaj ĉiujn fontolingvojn de esperanto (jido, la rusa, la germana, la pola, la franca, latino, la klasika greka, la angla, k.t.p.); temas sekve pri interlingvistiko. Inter la membroj kaj korespondantoj troviĝas kompetento, sed scienca perspektivo iom kontraŭas la taskon defendi esperanton “kontraŭ konkurencaj sistemoj de lingvo internacia”.
- (B). *Lernade*. Aktiveco pri lernado povas esti pli kompetente traktata de aliaj instancoj, ekzemple ILEI; edukado.net; la amsterdama katedro. Tamen, ni ja povus kontribui per plej diversaj spertoj.
- (C). *Kontinue* kun la kolektivaj votoj faritaj en Bulonjo ĉe maro en 1905. La laboro pri la *Deka Oficiala Aldono* kaj pri la *Akademia Vortaro* apartenas al tiu kampo de aktiveco.

4.12. Interkultura komunikado

Kristin Tytgat prezentas en sia studo (2015) multajn eblajn esplorprojektojn pri interkultura komunikado.

4.13. Ekster la kadro de la akademio

Menciindas ke membroj kaj korespondantoj de AdE faradas multajn aferojn ne strikte ligitajn al la akademio. Plej elstara ekzemplo de tia aktiveco estas ja *Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto*, ekde 1970 ĝis lastatempe PIV 2005, kie multaj akademianoj kunlaboris, sed kiu estis eldonita de Sennacieca Asocio Tutmonda.

Alia ekzemplo estas la revuo *Esperantologio / Esperanto Studies*, en kies redakta komitato membras pluraj membroj kaj korespondantoj de AdE, sed kiu estas formale sendependa de la akademio.

Tria ekzemplo estas la kajero de la revuo *Journal Interdisciplinary Description of Complex Systems* (INDECS; kajero 13(2), 2015) kiu priskribas multajn facetojn de esperanto kaj en kiu plimulto de la verkintoj estas membroj aŭ korespondantoj de AdE.

4.14. Kunlaboro kun la korespondantoj

Pliajn eblojn de novaj studoj ebligas kunlaboro kun la korespondantoj.

Artikolo 7 en la statuto (Akademio de Esperanto 2009) diras:

Povas fariĝi *Korespondantoj de la Akademio* eminentaj personoj, kies okupoj aŭ funkcioj ne permesas al ili regule partopreni en la laboroj de la Akademio, sed kiuj deziras doni al ĝi la apogon de sia nomo. La Korespondantoj ricevas ĉiujn akademiajn dokumentojn kaj povas eventuale esti konsultitaj pri lingva demando rilata al ilia specialeco. Ili ne havas voĉdonrajton.

Mi ricevis 1988-10-20 sen-datan version de la statuto, kies artikolo 7 estas la sama krom en kelkaj tipografiaj detaloj.

Mi citas el letero de 2015-10-03:

Mi ĉiam supozis, ke la celo de korespondanto estus plenumi specifan taskon, ekzemple ke se la Sekcio pri kontrolo de lerniloj devus kontroli lernolibron en la vjetnama, la direktoro de la sekcio rajtus nomumi kelkajn vjetnamajn korespondantojn por helpi pri tiu tasko.

La esprimo “plenumi specifan taskon” ne aperis en la statuto dum la lastaj 27 jaroj. Do la menciita supozo ne havas apogon en la statuto. Cetere direktoro rajtas demandi kiun ajn pri kio ajn sen ia permeso, kaj mi scias ke tio okazis.

Sed oni povas kompreni la esprimitan supozon tiel ke la skribinto deziras ke ĉiu korespondanto nomumita en la estonteco havu specifan taskon. Estus do interese vidi kiel statas la aferoj rilate al eblaj specifaj taskoj kun la nunaj dek kvin korespondantoj:

- ★ Wael Al-Mahdi en Bahrejno estas grava kontakto kun arablingvanoj.
- ★ Marc Bavant, membro de Akademio de Esperanto dum la jaroj 2004–2013, laboras en la kampo de komunik-retoj kaj laborrilatoj. Fininte la Interlingvistikajn studojn en Poznano, li doktoriĝis en Amsterdamo (2014) pri ĝenerala lingvistiko per esploro pri la lingvoj eŭska, malnovpersa kaj elama. Poste li denove havis pli da tempo por la akademio kaj pluraj membroj proponis ke li fariĝu korespondanto. Li nun aktivigas laŭ siaj propraj intereso.
- ★ Detlev Blanke, aŭtoro de pluraj grandaj studoj pri interlingvistiko, estas elstara kaj aktiva interlingvisto kaj povas kunlabori pri projektoj rilate al tio — vidu punkton (A) en subsekcio 4.11.

- ★ Joakim Enwall, profesoro pri la ĉina kaj specialisto pri pluraj ne-hindeŭropaj lingvoj. Li povas kunlabori pri la aziaj aspektoj de nia lingvo.
- ★ Sabine Fiedler, profesoro ĉe la Institut für Anglistik, Lepsiko. Ŝi estas specialisto pri frazeologio kaj povas kunlabori pri projektoj en tiu kampo.
- ★ Federico Gobbo, profesoro pri interlingvistiko kaj esperantologio en Universitato de Amsterdamo. Kiel profesia interlingvisto li povas multon kontribui al pluraj aspektoj de la akademiaj laboroj.
- ★ Ingrid Maier, profesoro pri la rusa lingvo. Kiel specialisto pri la rusa kaj aliaj slavaj lingvoj ŝi povas kunlabori pri la slavaj komponantoj de esperanto; vidu la artikolon de Michel Duc Goninaz (1985) kaj la libron de Boris Kolker (2015).
- ★ Mélanie Maradan, terminologo, evidente estos grava kunlaboranto en ĉia projekto pri terminologio. Ŝin mi jam menciis en subsekcio 4.7.
- ★ Veronika Poór estas doktoro pri nanoteknologio kaj estos ekde marto 2016 direktoro de la Centra Oficejo. Ŝi povas kunlabori pri multaj projektoj rilataj al scienco kaj al ĉiaj organizaj demandoj.
- ★ A. Giridhar Rao, fakulo pri la angla. Li flue parolas la teluguan, hindian kaj urduan kaj estas grava kontakto kun la barata movado.
- ★ Orlando E. Raola, doktoro pri kemio, povas grave kontribui al bona elekto de kemiaj terminoj. Lin mi jam menciis en subsekcio 4.3. Li organizis la Esperantologian konferencon en Lillo 2015 kaj jam akceptis organizi, kune kun Sara, la Esperantologian konferencon en Nitro 2016.
- ★ Keyhan Sayadpour Zanjani, prezidanto de Irana Esperanto-Asocio, tradukinto de *La Florejo de Saadi* al Esperanto kaj kunlaborinto pri la traduko de *La rakonto de Kjeŭ*. Li estas grava kontakto kun esperantistoj en Irano.
- ★ Esther Schor, profesoro pri la angla ĉe Universitato de Princeton, NJ, Usono. Ŝi instruas i.a. judan literaturon kaj tradukitan jidan literaturon. Ŝi povas kunlabori pri projektoj pri la kultura fono de esperanto. Ŝin mi jam menciis en subsekcio 4.5. Ŝi organizis kune kun José Antonio la Esperantologian konferencon en Bonaero 2014.
- ★ Sara Spanò doktoriĝis ĉe la Universitato de Torino en 2011. Ŝi rekonstruis la historion kaj la evoluon, inter Oriento kaj Okcidento, de la koncepto de malagemo (latine *acedia*). Ŝi studis dum longa periodo la hebrean, kaj biblian kaj novan. Ŝi estas valorega kontakto pri latino, iam internacia lingvo, kaj pri la juda kulturo. Ŝi nun kunmastrumas esplorprojekton pri metalingvistikaj kapabloj, kunlabore kun kvar aliaj universitatoj. Ŝi akceptis organizi, kune kun Orlando, la Esperantologian konferencon en Nitro 2016.
- ★ José Antonio Vergara estas medicinisto pri publiksana epidemiologio, prezidanto de Internacia Scienca Asocio Esperanta (ISAE) kaj estrarano de UEA. Li estas valorega kontakto pri ĉiaj projektoj rilate al sciencoj. Li organizis kune kun Esther la Esperantologian konferencon en Bonaero 2014.

Kiel oni povas vidi el tiuj mallongaj priskriboj, specifajn taskojn la korespondantoj aŭ jam plenumas, aŭ povos plenumi. La estraro opiniis ke ni havu ne nur korespondantojn kiuj plenumas specifan taskon pri kiu subite demandas direktoro de sekcio, sed kiuj pretas plenumi specifan taskon. Kune kun la aliaj temoj prezentitaj ĉi-supre la mencio de la korespondantoj servas kiel invito al la membroj — se iu volas komenci studon rilatan al la menciitaj kompetentoj. Temas do pri estontecen direktita ideo inviti al novaj, ankoraŭ ne komencitaj, studoj.

5. La retejo de la akademio

La retejestro iam ne plu respondis al miaj leteroj. Mi kaj la aliaj estraranoj klopodis pri trovo de nova retejestro por prizorgi tiun ĉi gravegan funkcion. La nova retejestro vizitis Upsalon la kvinan de septembro de la dumildekvena jaro, kaj ni tiam bonege rilatis en agrabla etoso. Sed post tiu vizito li ne respondas al miaj leteroj. Mi ne konas la kaŭzon. Ĝis hodiaŭ nova retejo ne funkcias.

- *Kiam la antaŭa retejestro ne respondis al miaj leteroj, mi estus devinta mem tuj konstrui retejon kun la plej gravaj informoj pri AdE. Mi ne estas ege sperta pri komputiko, sed tamen povas fari simplan retpaĝaron. Tiel la akademio estus posedanta oficialan retejon.*

6. Indiko de datoj

6.1. Internacia organizaĵo por normigado

Ekzistas en Ĝenevo organizaĵo fondita 1947-02-23 kaj nomata Internacia organizaĵo por normigado, Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης, Международная организация по стандартизации, Uluslararası Standartlar Teşkilâtı, Organisation internationale de normalisation, Kansainvälinen standardisoimisjärjestö, International Organization for Standardization (ISO). Ĝi publikigas normojn (normo estas rekomendo interkonsentita post zorga kaj multflanka preparado), ekzemple pri indikoj de dato kaj tempo (ISO 8601); pri mallongigoj de lingvonomoj (ekzemple ISO 639-1); pri mallongigoj de landnomoj (ISO 3166).

Rajto estas io kiun oni ricevas de aliaj, kaj pro ties fido. Ne estas evidente kiujn rajtojn homoj volas doni al tiu organizaĵo. Ne ekzistas iu rekta monpuno se oni ne sekvas la rekomendojn de ĝi. Sed se ni ne estus grandparte obeintaj al ĝi kaj ĝiaj antaŭuloj, ni restus kun la unuoj colo, futo, ulno, klafto, versto, mejlo — por paroli nur pri unuoj de longo. La longo de unu futo variis de unu lando al alia. Mi komprenus se iu volus ankoraŭ vivi sur tia planedo. Sed por multaj estus puno.

Abonanto skribis 2015-09-11 ke “ekzistas neniu “internacia” instanco, kiu rajtus difini “internacian normon”.”

Kiu ajn rajtas aserti kion ajn. Ĉu ISO ekzistas? Ĉu ĝi havas rajton? Rajtojn oni meritas. Mi jam iom komentis tiun demandon.

Ĉu la metro kaj la sekundo estas internaciaj normoj? Kiu rajtas difini ilin? Ĉu *Bureau International des Poids et Mesures* en Sèvres ekzistas? Ĉu ĝi havas rajtojn? Demandoj amasiĝas.

Kelkaj mesaĝoj esprimas apogon de la ideo kaj la praktiko uzi la ISO-normon.

6.2. La tradicio ene de Akademio de Esperanto

Mi iam skribis ke la oficialaj dokumentoj de AdE uzis la ordon jaro-monato-tago ekde almenaŭ 2007.

Sed fosinte iom pli profunden en mia dokumentaro mi trovis dokumenton dissenditan de Geraldo (prezidanto) kaj Renato (sekretario) kun la rubriko “ANONCO PRI LA ELEKTOJ DE TRIONO DE LA MEMBROJ DE LA AKADEMIO DE ESPERANTO” kaj portantan la daton de “2000 09 27”. Do la tradicio ene de la akademio estas almenaŭ dekkvinjara.

La tiama prezidanto Geraldo skribis du leterojn kun la ordo tago-monato-jaro, sed kun la nomo de la monato donita per literoj, kio ne kontraŭas iun normon.

Ĉiuj cirkuleroj kaj oficialaj informoj kiujn mi trovis havis datindikon skribitan per ciferoj. Ĉiuj havas la ordon jaro-monato-tago, kelkfoje kun interspacoj, kelkfoje kun ligostrekoj. Neniu havas alian ordon ol jaro-monato-tago.

Temas pri jenaj kvardek dokumentoj:

1. “ANONCO PRI LA ELEKTOJ DE TRIONO DE LA MEMBROJ DE LA AKADEMIO DE ESPERANTO” jam menciita supre kaj kun la dato “2000 09 27”.
2. Cirkulero sen numero sed kun la dato “2001 01 15”.
3. Alvoko al voĉdonado kun la dato “2002 12 30”.
4. Letero al André Cherpillod kun la dato “2003 04 28”.
5. Cirkulero sen numero sed kun la dato “2004 03 10”.
6. Cirkulero sen numero sed kun la dato “2004 10 30”.
7. Sekcia cirkulero de la direktoro Marc Bavant, kiu portas la daton “2005-05-01”.
8. Oficialaj Informoj numero 1, “2006 09 15”. “Pri apartaj teknikaj bezonoj rilate al niaj alfabeto kaj ortografio” – teksto proponata de la Sekcio pri Prononco.
9. Cirkulero 242 kun la dato “2006 09 19”. “Raporto pri stud-tago memore al Bruno Migliorini”.
10. Raporto kun la dato “2006 09 19”.
11. Oficialaj Informoj numero 2, “2006 09 26”. “REVIZIO DE DU KURSOJ EL LA RETEJO lernu.net”.
12. Cirkulero 243 kun la dato “2006 10 04”.
13. Oficialaj Informoj numero 3, “2006 10 07”. “Pri la Naŭa Oficiala Aldono al la Universala Vortaro”.
14. Oficialaj Informoj numero 4, “2006 10 20”. “Raporto pri la publika kunsido de la Akademio dum la Universala Kongreso en Florenco”, “2006-08-01”.
15. Oficialaj Informoj numero 5, “2006 10 27”. “Raporto pri la stud-tago memore al Bruno Migliorini”.
16. Anonco kun la dato “2006 11 02”.

17. Cirkulero 245 kun la dato “2006 11 02”.
18. Cirkulero 246, ankaŭ kun la dato “2006 11 02”.
19. Oficialaj Informoj numero 6, “2007 01 21”. “Pri apartaj teknikaj bezonoj rilate al niaj alfabeto kaj ortografio”.
20. Oficialaj Informoj numero 7, “2007 03 06”. “Aprobo de la Naŭa Oficiala Aldono”.
21. Oficialaj Informoj numero 8, “2007 03 10”. “Naŭa Oficiala Aldono al la Universala Vortaro”.
22. Cirkulero 251 kun la dato “2007 04 19”.
23. Oficialaj Informoj numero 9, “2007 05 03”. “La Akademio de Esperanto ĵus reorganizis la Sekcion Konsultejo”.
24. Oficialaj Informoj numero 10, “2007 09 14”. “Rezultoj de la elekto de la estraro kaj de la direktoroj de la Akademio”.
25. Oficialaj Informoj numero 11, “2009 04 15”. “Listo de Rekomendataj Landnomoj kaj ŝanĝoj en la statuto”.
26. Oficialaj Informoj numero 12, “2009 05 04”. “Listo de Rekomendataj Landnomoj”.
27. Oficialaj Informoj numero 13, “2010 04 29”. “Elekto de triono de la akademianoj”.
28. Cirkulero 263 kun la dato “2010 10 16”.
29. Oficialaj Informoj numero 14, “2010 10 16”. “Rezultoj de la elekto de la estraro kaj de la direktoroj de la Akademio”.
30. Oficialaj Informoj numero 15, “2010 12 26”. “Publika anonco pri la Konsultejo de ties Direktoro”.
31. Oficialaj Informoj numero 16, “2011 04 17”. “Raporto de la Sekcio pri Faka Lingvo rilate al kontrolita manuskripto”.
32. Oficialaj Informoj numero 17, “2011 12 15”. “Publikigo de la respondoj de la Konsultejo de la Akademio”.
33. Oficialaj Informoj numero 18, “2011 12 20”. “Pri la utiligo de la oficialaj materialoj de la Akademio de Esperanto”.
34. Oficialaj Informoj numero 19, “2012 07 13”. “2012-05-25 – Respondo al sinjoro Volker Schultheiß”.
35. Oficialaj Informoj numero 20, “2013 04 27”. “Elekto de triono de la akademianoj”.
36. Oficialaj Informoj numero 21, “2013 10 01”. “Rezultoj de la elekto de la estraro kaj de la direktoroj de la Akademio”.
37. Cirkulero 269 kun la dato “2013 10 10”.

38. Oficialaj Informoj numero 22, “2013 10 10”. “Rekomendo de la Akademio pri la uzo de propraj nomoj”.
39. Oficialaj Informoj numero 23, “2013 11 06”. “Informo pri la morto de la membro de la Akademio de Esperanto Lena Karpunina”.
40. Oficialaj Informoj numero 24, “2013 11 23”. “Informo pri novaj korespondantoj de la Akademio”.

Ĉiuj 24 Oficialaj Informoj troviĝas en la malnova retejo de AdE kaj estas legeblaj por ĉiu kiu havas komputilon kun retaliro. Spite al tio, abonanto asertis 2015-09-10 ke la ordo jaro-monato-tago estas malkongrua “kun ĉiuj ghisnunaj cirkuleroj de la Akademio”. Kiu ajn rajtas aserti kion ajn.

- **Demando.** *Ĉu ekzistas aliaj dokumentoj? Mi estus danka se iu povus montri al mi dokumenton de la periodo de 2000 ĝis 2015 kun la dato indikita per ciferoj kaj kun alia ordo ol jaro-monato-tago.*
- **Demando.** *Ĉu aperis kritiko celanta la datindikojn en la jaro 2000-a, en la jaro 2001-a, ...? Mi estus danka se iu povus montri al mi iujn protestojn kontraŭ la vicordo jaro-monato-tago el la menciitaj jaroj.*

Sed ne nur oficialajn dokumentojn mi trovis: mi ricevis tre afablan leteron de Marjorie, elektita en la jaro 1967-a, kun datindiko “1998-09-17”.

- **Resume.** *Pluraj membroj postulis ke mi rompu almenaŭ dekkvinjaran tradicion en la oficialaj dokumentoj de AdE — foje apogante sin sur malveraj asertoj.*

6.3. Sperto el sekcio de AdE

Pluraj mesaĝoj komentas aŭ kritikis la skribmanieron de datoj laŭ la internacia normo ISO 8601 — kiu havas plurajn akompanantajn naciajn normojn. Tio ne surprizis min, ĉar mi spertis tion jam en 2011. Ĉar tio okazis en sekcio, ne en la pleno, mi volas mencii la okazintaĵon ĉi tie. La sekcio akceptis verki raporton kun rekomendoj aŭ malrekomendoj pri vortelektoj en publikigota manuskripto. En la raporto mi volis mencii la tagon de ricevo de la peto. Mi skribis laŭ la ISO-normo, sed tuj ricevis protestojn. Fakte la sekcianoj uzis pli da energio pri la datskribado kaj la interpunkcio ol pri la rekomendoj aŭ malrekomendoj de la terminoj en la manuskripto.

Ne eblis alveni al interkonsento pri skribado de tiu sola dato per ciferoj. Mi tial enmetis la daton laŭ la Ekzercaro, § 12, kun la tago kaj la jaro indikitaj per ordaj numeraloj. Tio ĉesigis la alfluon de protestoj de la sekcianoj, ĉar neniu el ili volis kontraŭi la Fundamentan skribmanieron. Mi imagis min savita. Sed tio ne daŭris longe. Ĉar poste venis kritiko de ekstere kiu aludis ke tiu skribmaniero, kvankam Fundamenta, taŭgus nur por tre pompaj aŭ ceremoniaj dokumentoj.

Mia konkludo do estas:

- (a). *Ne eblas alveni al konsento pri la skribado de datoj per ciferoj eĉ en malgranda grupo kiel unu sola sekcio.*
- (b). *Entute ne eblas alveni al interkonsento laŭ iu ajn metodo pri la skribado de datoj krom kiam temas pri ege pompa aŭ ceremonia dokumento.*

6.4. Eŭropaj ŝtatoj

En la listo oni alvokis ne nur dokumentojn de la akademio, sed ankaŭ tiujn de iuj ŝtatoj (kvankam la statuto ne mencias iujn ŝtatojn aŭ landojn):

[...] la sistemo uzata de la Prezidanto estas malkongrua kun chiuj oficiale juraj dokumentoj de la Europa Unio kaj de chiuj ties ŝtatoj (leghoj, direktivoj, decidoj, referencoj), kun chiuj ghisnunaj cirkuleroj de la Akademio kaj kun la Zamenhofa uzado che datoj. (Letero 2015-09-10 al la ĝenerala listo)

Pri la cirkuleroj vidu sekcion 6.2, kie mi listigas kvardek dokumentojn el la jaroj 2000 ĝis 2013.

El la dissendita aserto pri Eŭropa unio kaj ties membro-ŝtatoj sekvas **aŭ** ke *Svedujo ne estas membro-ŝtato de EU*; **aŭ** ke *la leĝoj donitaj de la sveduja parlamento kaj la direktivoj promulgitaj de la sveduja registaro ne estas jure validaj*. Kiu ajn rajtas aserti kion ajn.

6.5. La ĉina lingvo, la japana lingvo

La fakto ke en la ĉina kaj japana lingvoj oni delonge uzas la gregorian kalendaron kaj ĉiam skribas datojn en ĝi laŭ la ordo jaro-monato-tago estas menciita en neniu el la ricevitaj leteroj, kvankam la parolantoj de la ĉina kaj japana estas pli multenombraj ol la eŭropanoj.

6.6. La kutimoj de iu popolo

Iuj skribintoj pri dato referencas al kutimoj de iu gento, popolo, ŝtato. La ISO-normo laŭ ili estas io nekutima. Sed nur eta frakcio de la menciitaj popoloj estas alkutimiĝintaj al Lingvo internacia. Por la plimulto la stranga afero ne estas la datindikoj, sed la lingvo.

6.7. Kaj kio nun?

Aldoniĝas kompreneble la observo ke se iu raporto enhavas centojn da datoj, estus malpraktike se ĉiu dato estus de la formo:

la dudek duan de Februaro de la jaro mil sepcent tridek dua.

Estas pli praktike skribi mallonge kaj en maniero facile ordigebla, do 1732-02-22, kio signifas aplikon de tre ĝenerala principo: grandaj unuoj maldekstre de malgrandaj.

Kiel do prononci la datojn? Unua rimarkigo: oni ofte ne bezonas legi ilin. Ekzemple referencoj al verkoj povas esti de la formo “(2013:1247–1296)”. Tion oni bezonas legi nur se oni volas serĉi la aktualan verkon. Same pri datoj; oni bezonas legi ilin nur se oni volas kompari ilin kun aliaj datoj aŭ kontroli ilin en sia kalendaro. Due: oni ja povas elparoli la ciferojn, aŭ transformi ilin al la vaŝingtona maniero se oni volas. Tio estas fakte pli facila ol transformi la tempindikon 17:45 al “kvarono antaŭ la sesa” ($17 - 12 + 1 = 6$ kaj $45/60 - 1 = -\frac{1}{4}$.)

Kaj kiel kompreni gramatike datindikon? Plej ofte taŭgas pensi pri dato kiel pri adverbo: “Ŝi alvenis hieraŭ — Ŝi alvenis 2015-12-12”.

Abonanto memorigis 2015-09-11 pri la usona maniero skribi laŭ la ordo monato/tago/jaro: “La vicigon monato-tago-jaro mi unue trovis stulta”. Lige al tio mi memorigu pri tio ke usonaj astronomoj ĉiam skribas tiel: “1999 August 11”, “2017 August 21” — du

gravaj datoj, cetere. Ne estas tro malfrue atenti la laste menciitan! Venu kaj rigardu! (Kiam mi skribas angle, mi estas usona astronomo.)

La personoj malantaŭ la ISO-normo kaj la astronomoj estas homoj kiuj pensis pri la maniero kiel plej bone indiki datojn kaj tempojn. Estas saĝe sekvi tiajn pensintojn.

7. Internaciecoj

La esperantoparolantoj formas komunumon internacian — iuj volas nomi ĝin transnacia, sennacia, tutplaneda aŭ per alia atributo. Mi estas feliĉa ke mi apartenas al ĝi. Sed mi apartenas ankaŭ al alia tia komunumo: tiu de la matematikistoj — kaj mi povas kompari.

La grandaj kongresoj de matematikistoj altiras pli da partoprenantoj el pli da landoj ol la Universalaj Kongresoj de UEA. Tiu komparo estas maljusta, ĉar la matematikistoj ricevas pli da mono el diversaj fontoj ol ricevas la esperantistoj. Sed ekzistas alia rimarkinda diferenco, kiu ne dependas de alfluo de ekstera mono, nome ke la matematikistoj sentas sin kiel reprezentantoj de tutplaneda scienco sen landlimoj, same, cetere, kiel la fizikistoj kaj aliaj sciencistoj, dum la esperantistoj pli ofte sentas sin kiel reprezentantoj de iu gento, nacio, ŝtato, . . . , kaj volas trudi siajn gentajn, naciajn idealojn kaj kutimojn al la tuto — etajn ekzemplojn ni jam vidis en subsekcioj 6.4–6.6. Tiam ni estas tre for de la homarana “Mi estas homo”.

Zamenhof: “Mi estas profunde konvinkita, ke ĉiu nacionalismo prezentas por la homaro nur plej grandan malfeliĉon” (Zamenhof en letero de 1914-06-30; 1983:344–345). Lanti: “La naciismo daŭre minacas la homaron” (1930:10). Kaj tiuj ĉi avertoj ankoraŭ estas aktualegaj.

En la Fakultato pri tekniko kaj natursciencoj de Upsala universitato plimulto de la doktoriĝantoj ne parolas la svedan lingvon. Pluraj profesoroj same ne parolas la svedan. Ne aperas streĉiteco pro malsamaj naciecoj; la streĉitecoj kiuj ekzistas devenas de la disdivido de la scienco: pura matematiko – aplika matematiko – nombra analitiko – informadiko – teoria fiziko k.t.p. La komunumoj de matematikistoj estas (mezume) pli sennacieca kaj pli homarana ol la komunumo de esperantistoj. Pozitiva sekvo de tiu konstato povus esti ke esperantistoj rigardos la aliajn komunumojn kiel modelojn por alproksimiĝi al la idealoj de Zamenhof. Aliflanke, negativa sekvo de la konstato povus esti plifortigita emo al izoliteco.

Kaj ekzistas internaciaj konvencioj. Mi jam parolis pri la ISO-normo por datindikoj. Alia ISO-normo donas rekomendon pri mallongigoj de lingvonomoj. Mi vidis akademianojn kiuj preferas hejmbakitajn mallongigojn de lingvonomoj.¹

Ankoraŭ aliaj internaciaj konvencioj, pli aĝaj, estas la konvencioj rilate al nomado en botaniko kaj zoologio. Mi vidis akademianojn kiuj intence (ne hazarde, ne pri malzorgo, sed intence) malobeas al tiuj konvencioj; la moto ŝajnas esti “Mi scias pli bone ol ĉiuj botanikistoj kaj zoologoj en la mondo.”

¹Pri mallongigoj de lingvonomoj vidu cirkuleron 105 (1972-11-30), kie Gaston Waringhien skribas: “estus eble utile, se la Akademio rekomendus unuecigon de tiuj mallongigoj sur la bazo de la ISO-rekomendoj.”

8. Petoj pri subvencioj

En Esperantujo ne ekzistas multe da mono, sed unu brila escepto estas *Esperantic Studies Foundation* (ESF). En iuj mesaĝoj tiu fondaĵo estis menciita; tial nun kelkaj vortoj pri ĝi.

Mi estas membro de malgranda komitato, kiu havas la taskon ekzameni petskribojn pri subvencioj por diversaj aktivecoj rilataj al esperanto: povas temi pri esplorado, publikigado, vojaĝo al konferencoj — ne ekzistas tre strikta limigo. La komitato nenion decidas; ĝi nur formulas rekomendojn aŭ malrekomendojn. Sed konsiderinda parto de la laboro estas serĉi kompletigajn informojn kaj donitaĵojn pri la projektoj, ĉar la petskriboj ofte estas malkompletaj rilate al plej bazaj informoj.

Mi estas membro de alia malgranda komitato sub la *Internacia Scienca Programo* (ISP), kiu financas matematikon kaj doktorajn studojn en kelkaj landoj, precipe en sub-sahara Afriko kaj en kelkaj aziaj landoj — do en tiel nomataj “evolulandoj”, foje konsiderataj “subevoluintaj”. Tiu ĉi komitato, same kiel la antaŭa, nenion decidas, nur donas rekomendojn aŭ malrekomendojn al ISP.

Mi povas kompari la taskojn en la du komitatoj, tiu sub ESF kaj tiu sub ISP. Montriĝas ke la esperantistoj kiuj petas subvenciojn de ESF verkas malpli klarajn, malpli informenhavajn petskribojn ol la petintoj el sud-sahara Afriko.

9. Nomado de personoj

Kiam mi volas mencii plurfoje ekzemple Korean Esperanto-Asocion, mi la unuan fojon skribas “Korea Esperanto-Asocio (KEA)” kaj en la tuj sekvaj mencioj skribas nur “KEA”. Tamen, post kelkaj paĝoj mi donas denove la plenan nomon. Same mi faras pri nomoj de personoj. La unuan fojon mi mencias la plenan nomon, aŭ almenaŭ tiun parton de ĝi kiu estas uzata. Poste kutime nur la individuan nomon. Tiu estas de jardekoj kutimo almenaŭ en internaciaj² sciencaj rondoj — sed ne nur tie.

Elstara modelo por ni ĉiuj estas la miljara islanda tradicio diri *ci* kaj nur la antaŭnomon. Islando estas unu el la landoj kun malplej da malegaleco inter la enloĝantoj, kaj devus esti idealo por ĉiuj. Sed iuj ŝajnas preferi vivi en pli hierarĥiaj societoj.

La protestoj kontraŭ la uzo de individuaj nomoj malebligas al mi ne pensi pri anekdoto pri la matematikisto Stefan Bergman (1895–1977). Li estis eŭropdevena kaj fariĝis profesoro en Stanford. Kun li venis lia sekretariino, ankaŭ eŭropdevena. Laŭ legendo, kiun konas ĉiuj matematikistoj, li diris al sia sekretariino: “Nun ni estas en Usono. Ĉi tie la kutimoj estas aliaj. Kiam ni estas kun aliaj personoj, vi devas nomi min ‘Stefan’. Sed kiam neniu alia ĉeestas, vi devas diri ‘Professor Bergman’.”

Kaj jen brila modelo por AdE. Rigardata elekstere mi estas konata kiel Christer, kaj analoge pri la aliaj membroj, tiel kiel eble plej klare ŝajnigante ke la akademio estas priloĝata de homsimilaj estaĵoj. Sed ene de la akademio ĉiuj devas diri “Sinjoro prezidanto, profesoro, docento, doktoro, doctor honoris causa, oficiro de la *Ordeno nacia de merito* de la Respubliko franca”.

²Mi ne parolas pri naciismaj insuletoj, kiuj ja ekzistas.

10. La signetoj internaj kaj la apostrofo

Zamenhof uzis kvin malsamajn simbolojn por indiki la limon inter du vortelementoj:

- , La simbolo , , metita je la nivelo de komo, sed distingenda disde komo. Mi nomos ĝin *UL-streko*.
- ' La simbolo ' , metita je la nivelo de apostrofo, sed distingenda disde apostrofo. Mi nomos ĝin *UV-streko*. Ĝi estas la sama signo kiun oni uzas en matematiko por la derivaĵo de funkcio: f' .
- Mallonga ligstreko.
- | Vertikala streko.
- / Oblikva streko.

Ni rigardu en kiuj publikigaĵoj ili estis uzataj.

10.1. Signeto interna en la Unua libro: la UL-streko

La konstruelementoj de la Unua libro el 1887 aperas sen aparta signo por la nekompletaj vortopartoj, ekzemple en la unua eldono de la ruslingva libro *kaj, kajer, kaldron, kaleŝ*; kaj en la dua eldono *kaf, kaj, kajer, kaldron, kaleŝ*. Sed Zamenhof tie uzis specialan signon por indiki la limon inter du vortelementoj, ekzemple en *frat,in,o*. Foje ĝi estas inversigita tiel ke la maldika parto estas direktita supren.

10.2. Tri signetoj internaj en la Dua libro

En la Aldono al la *Dua Libro de l' lingvo Internacia* verkita en 1888 Zamenhof avertas ke oni ne presu la UL-strekon kiel komon:³

Se oni bezonas presi ion kun signetoj internaj (,), oni devas ĝin fari garde, ke la leganto ne prenu ilin por komoj (,). Anstataŭ la signeto (,) oni povas ankaŭ presadi (') aŭ (-). Ekzemple: sign,et,o — sign'et'o — sign-et-o. (Zamenhof 1983:32)

10.3. En la Fundamento aperas la UV-streko, la vertikala streko kaj la oblikva streko

En la Universala vortaro la nekompletaj konstruelementoj estas markitaj per la simbolo ' , ekzemple *kaĉ'*, *kadr'*, *kaduk'*, *kaf'*, *kaĝ'*, *kahel'*, *kaj*. Ĝi estas uzata ankaŭ por marki la limon inter du vortelementoj en la Universala vortaro kaj en la franclingva, anglalingva kaj germanlingva gramatiko — oni distingu *volont'e* disde *vol'ont'e*. Kiel ni vidis Zamenhof jam en 1888 akceptis tiun signon por indiki la limojn inter vortelementoj. En la ruslingva gramatiko tiun funkcion plenumas vertikala streko (**far|ont|a**) kaj en la pollingva oblikva streko (**far/ont/a**).⁴

³Mi ne vidis averton kontraŭ la risko ke la leganto prenu la simbolon ' por apostrofo.

⁴PIV (1977) kaj la sekvantaj NPIV (2002) kaj PIV 2005 (2005) adoptis la metodon de la pollingva gramatiko, ekzemple en **★redakci/o**, sed por la oficialigitaj vortoj tiuj vortaroj uzas superan indekson, ekzemple en **redakt¹i**, kie mi skribas *redakt^{OA1}i*.

En la Ekzercaro, male, aperas nur plenaj vortoj sen indiko de la internaj limoj. (La ligstrekoj en § 2 kaj § 3 disigas silabojn, ne konstruelementojn.)

Post la Unua libro la UL-streko kaj la UV-streko estas evidente celataj nur por lernolibroj kaj vortaroj, kaj neniel por ordinara skribo.

10.4. La apostrofo

Kontraste al la kvin supre menciitaj signetoj la apostrofo estas parto de la ordinara skribo, sed kun strikte limigita rolo, menciita en la dekseca regulo: ĝi povas anstataŭi la substantivan finaĵon *o* kaj la literon *a* en la artikolo, sed nur post prepozicioj finiĝantaj per vokalo. Mi citu

el la franclingva gramatiko:

Ŝiller' (Schiller) au lieu de *Ŝiller'o*; *de l'mond'o* au lieu de *de la mond'o*;

el la anglalingva gramatiko:

de l' mond'o for *de la mond'o*; *Ŝiller'* for *Ŝiller'o*;

el la germanlingva gramatiko:

Ŝiller', statt *Ŝiller'o*; *de l'mond'o*, statt *de la mond'o*;

el la ruslingva gramatiko:

dom', вм. **dom|o**; **de l'mond|o** вм. **de la mond|o**;

el la pollingva gramatiko:

Ŝiller' zam. **Ŝiller/o**; **de l'mond/o** zamiast **de la mond/o**.

Ni vidas ke en la anglalingva gramatiko estas vortinterspaco post *l'*, en la aliaj kvar ne.

La malsameco de la apostrofo ' disde la UV-streko ' kaj la aliaj samfunkciaj simboloj | kaj / estas ĉie respektata en la Fundamento.

En la nova portugallingva eldono de la Fundamento, Túlio Flôres donas la deksecan regulon tiel:

Ŝiller' em vez de *Ŝiller'o*; *de l' mond'o* em vez de *de la mond'o* (Zamenhof 2015:37).

Tio signifas ke *Ŝiller'* estas mallongigo de *Ŝiller'o*, kiu siavice estas mallongigo de *Ŝiller'oo*, mallongigo de *Ŝiller'ooo* k.t.p.

Alia sekvo estas ke en la Universala Vortaro oni skribas **blu'**, kio do estus mallongigo de la substantivo *bluo*, dum en la Fundamento de 1905 ĝi havas adjektivajn tradukojn: *bleu* k.t.p. Simile aperas **kur'**, kiu estus mallongigo de la substantivo *kuro*, dum ĝi havas verbajn tradukojn *courir* k.t.p.

Túlio Flôres (male al alia erarinto) tuj komprenis sian eraron kaj promesis korekti ĝin en venonta eldono.

11. Propono pri nova statuto

La estraro dissendis 2015-09-30 proponon pri nova statuto (Akademio de Esperanto 2015b). Mi (naive) imagis ke la reagoj estos proksimume tiaj: “Ni havas du alternativojn, *A* kaj *B*. Por *A* parolas tiu kaj tiu argumento; kontraŭ *A* parolas tiu kaj jena argumento. Por *B* parolas tiu kaj jena argumento; kontraŭ *B* ni havas tiujn ĉi argumentojn. Pesinte kaj peziginte la argumentojn, mi trovas ke la argumentoj por *A* estas iom pli gravaj. Mi tial preferas *A*.” Sed tion mi ne vidis. Mi vidas nur absolutajn,

firmajn opiniojn, tute absolutan certecon pri ĉiuj aferoj. En privata letero de akademi-ano ricevita antaŭ jaroj mi legas: “Sed Dio defendu min de tiuj, kiuj konstante certas, ke ili pravas.”

Unu el pluraj proponoj estas dumviva membreco, al kiu kelkaj kontraŭis; al iu tio ŝajnas esti “infaneca fetiĉismo” (2015-10-18). Kiu ajn rajtas aserti kion ajn.

Sed neniu menciis spertojn el aliaj akademioj, ekzemple spertojn pri dumviva membreco. La kromsekcio 9.1 enhavas argumentojn por; la argumentoj kontraŭ (kiuj ja ekzistas) aperas en diversaj leteroj. Pri aliĝo al federo de akademioj: abonanto antaŭtimis “ke adaptiĝo al la anakronismaj tradicioj de iuj el tiuj naftalenaj panoptikoj povus infekti nin per kadavra veneno” (2015-10-08).

Nu, ekzistas multaj tre sukcesaj akademioj, kaj lingvaj kaj sciencaj, kiuj ne nur iam bone funkciis, sed ankaŭ nun bonege funkcias. Mi menciis nur la Svedan Akademion, kiu sukcese regule eldonadas sian vortliston SAOL kaj daŭre laboras pri sia multvoluma vortaro SAOB; kiu eldonis kvarvoluman priskriban gramatikon de la sveda lingvo kaj ankaŭ gramatikon kun rekomendoj — kaj kiu krome subvenciis nian simpozion en Gotenburgo 2003 per 40 kSEK. Por mi ĝi ne similas al panoptiko, kaj, kvankam mono ja foje povas esti veneno, precipe kiam temas pri miliardoj, kvardek mil kronoj espereble ne sufiĉas por venenigi nian akademion per kadavra veneno.

En kelkaj artikoloj de la statutpropono aperas la esprimo “necesas, ke supera kvorumo estas atingita”. Iu preferas volitivon: “necesas, ke supera kvorumo estu atingita”, kaj referencas al korpuso. La estraro rekonsideros la vortumadon.

Unue mi menciis ke teksto kiel la propono devas navigi inter ses polusoj: la klasika lingvaĵo el 1905; la nuna lingvaĵo — kaj tiuj de la kvar estraranoj. Ne ĉiam estas facile trovi komunan vortumon. (Imagu kio okazas kiam oni aldonas la aliajn 37 membrojn.)

Ekzemple, kiam mi skribas private, mi prefere skribas “necesas ke estu atingita supera kvorumo”. Eble tiu prefero devenas de la fakto ke mi vivis pli ol du jarojn en Francujo (ĉu tro longe?). Sed aliaj opinias la *u*-formon francismo kaj volas eviti volativon.

Same, ekzistas en pluraj lingvoj du specoj de relativaj subfrazoj:

DIFIN Difina (restrikta, limiga, necesa) relativa subfrazo.

ALDON Informaldono (krominforma, parenteza, nenecesa) relativa subfrazo.

Kiam mi skribas tute private, mi ne metas komojn ĉirkaŭ la frazoj de tipo DIFIN, sed jes ja ĉirkaŭ la frazoj de tipo ALDON (kiuj foje anstataŭe povas esti ĉirkaŭitaj per krampoj). Vidu Silfer (1991) kaj mian noton (2013b).

Sed en la klasika interpunkcio oni uzas komojn en ambaŭ. Do pure formale ekzistas du interpretoj de tiaj frazoj. En la klasika literaturo ekzistas multegaj frazoj kies interpreto el formala vidpunkto estas ambigua. Sed ofte oni povas, utiligante la kuntekston aŭ ĝeneralajn konojn, kompreni ĉu la frazo estas de la tipo DIFIN aŭ de la tipo ALDON: la ĉirkaŭaĵo helpas al la interpreto.

Artikolo 2.1, tria alineo, en la propono de 2015-09-30 (Akademio de Esperanto 2015b) tekstas:

En ĉiu jaro Akademio de Esperanto havas maksimume kvardek membrojn, kiuj ne atingas dum tiu sama jaro aŭ ne jam atingis la aĝon de sepdek kvin jaroj.

En tiu ĉi ekzemplo la interpreto kiel ALDON estas neebla, ĉar se la subfrazo estus de la tipo ALDON, necesus preskribo en artikolo 2.1 ke membreco aŭtomate finiĝas je difinita aĝo. Do la interpreto estas klara per tiu ĉi ne-mencio de eksigo de la membro. Sed ĉar oni mencias la du interpretojn, la estraro volonte ŝanĝos al iu pli longa kaj

formale neambigua vortumo. Samtempe tia vortumado brile demonstros la nesufiĉan precizecon de la klasika interpunkcio.

Mi referencas al la propono de 2015-10-11 (Akademio de Esperanto 2015c), kiu aperas en mia retejo.

En Lingvaj respondoj, numero 65, citita el *La Esperantisto*, 1893, Zamenhof komentas interpunkcion (1962:56). Li lasas al ni grandan liberecon.

12. La reta komuniksystemo

12.1. Amaso da mesaĝoj dissenditaj

En la Universala vortaro aperas du radikoj, *kaz'* kaj *okaz'*, kiuj kaŭzis multajn per-elektronajn leterojn ene de Akademio de Esperanto. Mi citu:

kaz' cas | case | Kasus | падежъ | przypadek

Temas pri gramatika termino. Ni havas ekzemple en latino la kazon dativo: *terrae*; en la rusa la kazon akuzativo: *книгу*; en la pola la kazon instrumental: *zębem*.

okaz' avoir lieu, arriver | happen | vorfallen | случаться | zdarzać się

Evidente la unua radiko naskas unuavice substantivon, *kazo*, la dua verbon, *okazi*. La Universala vortaro mencias la substantivon **okaz'o** kaj la adjektivon **okaz'a**.

Iuj membroj volis akcepti evoluon kaj uzi la vorton *kazo* en ne-gramatika senco. Aliaj volis resti fidelaj al la Fundamento kaj ne allasi alian signifon de *kazo* ol la gramatika.

Dum malpli ol ses monatoj en 2014 estis dissenditaj sepcent leteroj (eble pli) pri la du radikoj.

Montriĝis ke nur malmultaj membroj (el 42) verkis la sepcent leterojn.

Kaj la rezulto estis nula, aŭ preskaŭ nula. Estas evidente ke la akademio ne estas preta alpreni decidon laŭ artikolo 23.

Sed aperis tute alia rezulto: pluraj membroj ne plu legas retmesaĝojn de la akademio kaj tuj forviŝas ĉiujn mesaĝojn, aŭ simple malabonas la liston. La situacio do estas ke plimulto de la membroj de Akademio de Esperanto ne plu partoprenas en retaj opini-interŝanĝoj, kvankam ili havas la teknikajn rimedojn por tion fari.

- *Mi estus devinta diktatorece ordoni portempan fermon de tiu dissenda servo, kompreneble riskante akuzojn pri atenco al la rajto esprimi opiniojn, sed eble savante kelkajn membrojn de malapero el la reta informinterŝanĝo.*

Konklude: oni bone scias kion opinias la malmultaj skribantoj, sed nenion pri la opinioj de la plimulto. La nuna stato de la komunika sistemo ne taŭgas se oni volas koni la sintenojn de la membroj.

Veronika Poór prezentis en Lillo komputilan programon kiu ebligas organizi taskojn de grupo kiu havas multajn taskojn malsamnivelajn, tiel ke ne ĉiuj devas okupiĝi pri ĉio. Estis tre konvinka prezento. Eble io tia povus malpliigi la forirojn el la listo. Sed ne certe: en la dissendado pri *kaz'* kaj *okaz'* temis nur pri unu sola temo.

12.2. Klariga eldiro

Fenomeno en la komunika sistemo ricevis klarigon:

Kritiki la tekston sur lingva flanko estas maniero protesti kontraŭ tio [la cxefaj ideoj de la nova statuto]. (Letero 2015-10-01 al la ĝenerala listo)

Tiu eldiro eble klarigas la enhavon de kelkaj – aŭ ĉu multaj? – sendaĵoj. Estas do bone ricevi tiel klaran eldiron.

La klarigo signifas ke oni kritikis iun menciitan trajton aŭ aserton *A*, sed en realo celas ne-menciitan aserton *Z*, kiu do estas nekonata de la ricevonto. Poste dialogo daŭrigas pri *A*, kvankam ĝi devus daŭrigi pri la temo *Z*, kiu restas nekonata.

Ni povas konstati ke ekzistas du tipoj de mesaĝoj:

AA Mesaĝo kiu surface temas pri iu menciita fenomeno *A* – kaj efektive celas la fenomenon *A*.

AZ Mesaĝo kiu surface temas pri iu menciita fenomeno *A*, sed kiu efektive celas alian, ne-menciitan kaj de la ricevontoj nekonatan fenomenon *Z*.

Kompreneble mesaĝoj de la tipo *AZ* ekzistas delonge, ekde la tempo kiam homoj kapablis paroli. Sed se oni vidas la vizaĝon kaj aŭdas la voĉon de la sendanto de la mesaĝo, tiam oni ricevas pli da informo ol per nuraj vortoj kaj povas eventuale diveni ke temas pri iu kaŝita fenomeno *Z*. Kreis la problemon ne la komputila reto, sed tiu ĉi plidangrigas la problemon, ĉar mankas la voĉo kaj la vizaĝo.

Tamen, eble foje kiam oni legas kritikon pri *A*, la skribinto tamen efektive celas la aserton *A*, ne iu nekonatan aferon *Z*. Kiel do ricevonto povos scii pri kio la kritiko temas? Por ĉiu mesaĝo oni devas cerbumi ĉu la temo estas la menciita afero *A* aŭ ĉu ĝi estas iu alia, ne-menciita, afero *Z*.

Oni ekzemple povas demandi sin ĉu la multaj asertoj pri skribado de datoj kaj menciitaj ĉi tie en sekcio 6, paĝoj 7–12, temas pri datoj aŭ pri malkontento pri io alia. Laŭ la ĉi-supre citita klarigo povus esti tiel. Kiel dialogo estus ebla, se tiel estas? Mi petas ĉiun legonton pensi pri tiu demando.

Eble la protestoj pri datskribo celis nur ke mi sentu devon verki la sekcion 6, kiu tamen ne konvinkos la personojn kiuj asertas ke la akademio neniam skribis en la ordo jaro-monato-tago. Nenio malebligas la interpreton ke *Z* signifas ke mi malaperu el AdE.

12.3. La opinisondado de oktobro–novembro 2015

Nia vicprezidanto Probal Dasgupta dissendis 2015-10-17 al la listo leteron kun peto sendi opiniesprimon al speciala retpoŝta adreso opinisondo@yahoogroups.com plej malfrue 2015-11-10. La alternativojn A, B, C formulis nia vicprezidanto Brian Moon.

La respondojn ricevis, kontrolis kaj kolektis Vasil Kadifeli, Roy McCoy kaj James Rezende Piton, ne-akademianoj.

La rezulto estis por A, B, C kaj por iu neklara alternativo, nomata “?” fare de la kontrolantoj:

<i>Alternativo</i>	<i>Nombro de voĉoj</i>	<i>Frakcio de la membraro</i>	<i>Frakcio de la opiniesprimintoj</i>
A	5	12,2 %	33,3 %
B	7	17,1 %	46,7 %
C	1	2,4 %	6,7 %
?	2	4,9 %	13,3 %
<i>Sumo</i>	15	36,6 %	100,0 %
<i>Ne respondis</i>	26	63,4 %	
<i>Sumo</i>	41	100,0 %	

Tio signifas ke ni iagrade scias kion opinias 36,6 procentoj el la membroj kaj nenion scias kion opinias 63,4 procentoj el la membroj. Ni preskaŭ nenion scias kion opinias la membroj pri jura sidejo en Nederlando.

Por ŝanĝo en la statuto necesas du trionoj da poraj voĉoj (artikolo 29), do momente 28. La rezulto signifas ke estas malverŝajne havi 28 voĉdonintojn entute, des malpli verŝajne havi 28 porajn voĉdonojn — eĉ por propono al kiu neniu kontraŭas. Simile pri ŝanĝo en antaŭa decido aŭ decido pri lingva novaĵo, por kiu same necesas du trionoj de ĉiuj membroj (artikolo 23).

13. Du avertoj

Leo Wiener (1862–1939) skribis:

So wachsen höher und höher die Schwierigkeiten des Esperanto, bis es zuletzt ohne jeden äußeren Druck von selbst zusammenfällt. (Wiener 2015:36; noveldono de verko el 1907)
 ‘Tiel kreskas pli kaj pli alten la malfacilaĵoj de esperanto, ĝis ĝi finfine sen ajna ekstera premo per si mem kunfalas.’

Sen ajna ekstera premo! Interesa prognozo de samlernejano de Zamenhof.

La citaĵo estas la finalo de Wiener; pli frue li mencias plurajn malfacilaĵojn, kaj ĉar li estis profesia lingvisto, tiuj ĉi estas veraj kaj atentindaj. Sed iel la parolantoj (ĝis nun) sukcesis eviti la plej gravajn danĝerojn. Ekzistas ja ia popola saĝo, kiu funkcias kaj ĉiam funkciis en vivanta lingvo. Ni povas diri ke la parolantoj estas pli saĝaj ol la sciencistoj pri lingvoj kaj ol plej diversaj akademioj. Eble tiun ĉi evoluigon fare de la popolo Wiener ne kapablis aŭ ne volis antaŭvidi. Pro tio mi opinias ke esperanto ankoraŭ ne alvenis al tiu stadio. Sed ni eble alproksimiĝas.

Alian averton liveris nia majstro en 1911: li parolis pri pereo kaŭzita “de facile inter si malpaconta personaro” (Zamenhof en sia parolado en la sepa kongreso en Antverpeno 1911-08-21; Zamenhof 1983:404). Temis tiam pri la Akademio volapuka. Al tiu stadio esperanto jam alvenis.

Mi vidas esperanton tiel: “lingvo internacia, kiu prezentus egalrajtan proprajon de la tuta mondo” (Zamenhof 1992:228). Sed ne ĉiuj tiel ĝin vidas. Iuj vidas nur feran kaĝon, kaj aroge rajtigas al si kondamni eĉ la lingvaĵon de Zamenhof.

14. Konkludo

Akademianoj faras multajn gravajn aferojn kiujn mi ne menciis ĉi tie. Sed mi indikis en subsekcioj 4.1–4.14 multajn eblajn estontajn laborprojektojn por la akademio. Tiuj ĉi espereble restos aktualaj dum multaj jaroj, kio signifas ke la akademio havas antaŭ si multajn eblajn farindaĵojn kaj eĉ farendaĵojn.

Alia konkludo estas ke estas malverŝajne ricevi la necesan nombron de voĉoj por fari iun ajn ŝanĝon en la statuto, ŝanĝi antaŭan decidon aŭ decidi pri lingva novaĵo.

Kiu ajn rajtas aserti kion ajn. Sed ĉu ekzistas iu limigo al tiu homa rajto? Kion pri vero? Kion pri digno? Kion pri kredindo?

Referencoj

- Akademio de Esperanto. 2009. *Statuto de la Akademio de Esperanto*. Redakta revizio de 2009-10, 5 pp.
- Akademio de Esperanto. 2015a. *Agado de Akademio de Esperanto en Bonaero kaj Lillo – kaj aliloke*. Cirkulero 270, 2015-10-03, 21 pp. Havigebla ĉe www.cb.uu.se/~kiselman/.
- Akademio de Esperanto. 2015b. *Propono pri nova Statuto de Akademio de Esperanto* fare de la estraro. Dissendita 2015-09-30.
- Akademio de Esperanto. 2015c. *Propono pri nova Statuto de Akademio de Esperanto* fare de la prezidanto. Havigebla ekde 2015-10-11 ĉe www.cb.uu.se/~kiselman/. [Kun malmultaj ŝanĝoj kompare kun la propono 2015b.]
- Brosch, Cyril; Fiedler, Sabine. Red. 2015. *Die Plansprachenbewegung rund um den Ersten Weltkrieg*. Beiträge der 24. Jahrestagung der Gesellschaft für Interlinguistik e.V., 21. – 23. November 2014 in Berlin. Interlinguistische Informationen, Beiheft 22. Berlin: Gesellschaft für Interlinguistik.
- Duc Goninaz, Michel. 1985. Pri la influo de la slavaj lingvoj el Esperanto el leksikologia vidpunkto. **En:** Oljanov (Red. 1985:77–84).
- Jansen, Wim. 2015. Was ist und wozu brauchen wir eine Referenzgrammatik des Esperanto? **En:** Brosch & Fiedler (Red. 2015:97–107).
- Kiselman, Christer. 2011. Variantoj de esperanto iniciatitaj de Zamenhof. *Esperantologio / Esperanto Studies* 5, 79–140.
- Kiselman, Christer. 2013a. Memprezento, 2013-07-05. 14 pp. Havigebla ĉe www.cb.uu.se/~kiselman/.
- [Kiselman, Christer. Redakcia noto]. 2013b. Interpunkcio en EES. *Esperantologio / Esperanto Studies* 6, 129.
- Kiselman, Christer. 2015. Kombineblo de vortelementoj de esperanto — rigardoj malantaŭen kaj antaŭen. *Esperantologio / Esperanto Studies* 7, 73–125.
- Kolker, Boris. 2015. *Kontribuo de la rusa lingvo al la formiĝo kaj evoluo de Esperanto. Referaĵo de la disertacio defendita en la 1985-a jaro*. Monda Asembleo Socia (MAS), n-ro 116, pp. 8–28. ISBN 978-2-36960-020-6.
- Lanti, E. 1930. *Naciismo. Studo pri deveno, evoluo kaj sekvoj*. Sennacieca Asocio Tutmonda; Lepsiko: Eldona Fakto de Kooperativo.
- Oljanov, Violin. Red. 1985. *Interlingvistiko; Esperantologio*. Sofio: Bulgara Esperantista Asocio. 252 pp.
- Silfer, Giorgio. 1991. Ne ĉiu fojo kondukas al komo... . *Literatura Foiro* 129, februaro 1991, pp. 38–39.
- Teleman, Ulf; Hellberg, Staffan; Andersson, Erik. 1999. *Svenska Akademiens grammatik [La grammatiko de la Sveda Akademio]*. Stokholmo: Svenska Akademien.
- Tytgat, Kristin. 2015. Eine Sprache, viele Kulturen. Interkulturelle Kommunikation auf Esperanto. **En:** Brosch & Fiedler (2015:109–115).
- Wiener, Leo. 2015. *Universalsprachen und Esperanto. Zwei vergessene Beiträge zur Interlinguistik*. Eldonita, komentita kaj provizita per bibliografiaj donitaĵoj de Reinhard Haupenthal. Bad Bellingen: Edition Iltis.

- Zamenhof, Doktoro L. L. 1962. *Lingvaj respondoj. Konsiloj kaj opinioj pri Esperanto*. Sesa eldono. Editoris G[aston] Waringhien. Marmande: Esperantaj Francaj Eldonoj.
- Zamenhof, L. L. 1983. *Originala verkaro: Antaŭparoloj – Gazetartikoloj – Traktaĵoj – Paroladoj – Leteroj – Poemoj*. Kolektitaj kaj ordigitaj de D-ro Joh[annes] Dietterle. Leipzig: Ferdinand Hirt & Sohn. Originalo el 1929. Represita en 1983 de Oriental-Libro, Osaka.
- Zamenhof, L. 1992. *Fundamenta krestomatio de la lingvo Esperanto*. Dekoka eldono prinotita de G. Waringhien. Roterdamo: Universala Esperanto-Asocio.
- Zamenhof, L. L. 2015. *Fundamento de Esperanto. O Fundamento do Esperanto*. Tradukita de Túlio Flôres. Braziljo: Brazila Esperanto-Ligo.

Sincere deziras al vi sukceson en via estonta laboro

Christer